

WAT EEN LAND

Leesexemplaar

Leesevenplaar

A large, solid red silhouette of the Netherlands, serving as a background for the text. The map is centered on the page and has a slightly irregular, torn-edge appearance.

Noël Slangen

WAT EEN LAND

Dwaasheid en hoop
in de Wetstraat

P E L C K M A N S

Inhoud

- 7 Ouverture
- 10 Een bekentenis
- 12 De kiezer is onvoorspelbaar
- 17 Waarom niet met het Vlaams Belang?
- 23 Quo vadis N-VA?
- 30 Familieruzie in casa De Croo
- 37 Hashtag 'Niet mijn regering!'
- 42 Zijn antisysteempartijen ondemocratisch?
- 47 De gekookte kikker cd&v
- 53 De mythe van het herverkavelen
- 56 Kan een minderheidsregering
het parlement herwaarderen?
- 63 Waarom geen Vlaamse onafhankelijkheid?
- 69 Niet terug naar la Belgique de papa
- 74 Het cadeaupapier genaamd 'confederalisme'
- 79 Zijn onze politici onbekwaam?
- 88 Een prikklok voor politici?
- 93 De wurggreep van de participatie
- 99 Partijfinanciering is de brandstof
van de participatie
- 103 Hebben sociale media de politiek verpest?
- 107 Laat de vierde macht het afweten?
- 110 Primeert vandaag vorm over inhoud?
- 113 In de schaduw van Conner Rousseau

- 118 Intussen bij een kruidenthee bij Groen
120 De weeffouten van ons politiek systeem
126 Zijn politieke kabinetten ivoren torens?
130 Grijpen niet-verkozen rechters de macht?
135 Is een regering van technocraten beter?
140 Leven we dan in een paradijs?
144 Heeft de overheid niets beters te doen?
149 Waar halen we het geld?
154 Is werken een straf geworden?
157 Wordt migratie de grootste uitdaging?
162 Het gaat goed in de wereld,
en het kan nog beter
166 Is dit het einde van de ideologie?
170 Waar zijn de grote verhalen?
176 Zijn we allemaal echt zo bijzonder?
- 182 Slotakkoord
185 Een afvinklijstje
188 Nawoord

Ouverture

De kiezer is moe, en geen partij lijkt in staat om hem wakker te kussen. Nog liever laat hij zich, op golven van collectieve verontwaardiging en persoonlijke frustraties, meedrijven naar de extreme keuzes. De kiezer is hét moe. Maar wat is *hét*? Wat is er mis met ons land, zijn leiders en zijn toekomst?

Wat een land, zucht men, waar meer dan de helft van alles wat we creëren en produceren afgedragen wordt aan de overheid. Wat een land, waar wie op zoek is naar kinderopvang, een betaalbare plek in een rusthuis of hulp voor een kind met mentale of fysieke beperkingen, vruchteloos zelf zijn boontjes moet doppen. Wat een land, dat gelittkend is door een halve eeuw ruimtelijke verrommeling en waar een onbeheersbaar lappendeken van schurende, tegengestelde belangen steeds vaker voor de rechtbank eindigt. Wat een land ook, waar stations soms lijken op oorlogszones, waar men rekt op een handvol 'coaches' om meer dan een half miljoen langdurig zieken aan de slag te krijgen en waar hamstercoördinatoren, yogacoaches en dieetapps met overheidsgeld betaald worden. Waar bankautomaten overnacht verdwijnen en bushaltes bij bosjes sneuvelen. Waar men huismoeders schoffeert die ervoor kiezen om binnen het eigen gezin te werken, terwijl ze geen euro

**WAT EEN LAND, WAAR
IEDEREEN ZICH BEVOEGD
MAAR NIEMAND ZICH
VERANTWOORDELIJK
VOELT.**

van de overheid verwachten. Wat een land kortom, waar iedereen zich bevoegd maar niemand zich verantwoordelijk voelt. Een land waar je een lijstje als dit eindeloos kunt blijven aanvullen.

Maar zou de Vlaming of de Belg elders willen wonen? Niet alleen overwinteren of enkele zonnige pensioenjaren doorbrengen in Spanje, om terug te keren op het moment dat men ziek en hulpbehoevend wordt. Neen, echt elders leven en wonen, ergens op een andere plek waar je een toekomst wil opbouwen en je je kinderen en kleinkinderen wil zien opgroeien?

We klagen graag, maar de Belg die werkelijk elders kan aarden is een zeldzaamheid. Honkvastheid is ons ingebakken.

Misschien zijn we dit land niet beu, maar enkel de manier waarop het geleid wordt? Het gehannes van de politiek. De dwaasheid en het onvermogen, de participatie en het gestuntel? Of zijn we nu eenmaal een volk dat gedoemd is om ontevreden door het leven te stappen? Met de politiek als zondebok en schietschijf?

**MISSCHIEF ZIJN WE
DIT LAND NIET BEU,
MAAR ENKEL DE
MANIER WAAROP HET
GELEID WORDT?**

Laat ons, in de aanloop naar de zoveelste moeder aller verkiezingen, eens kijken wat ons zo ergert aan de situatie waarin dit land, zijn burgers en zijn leiders zich vandaag bevinden. Kijken of er een uitweg is voor de verdwazing van de centumpartijen, of besluiten dat de extremen het enige alternatief zijn? Waarom lijken systeempartijen zo onmachtig? En hoe komt het dat anti-systeempartijen zoveel wervender zijn? Misschien zit de

knoop in het weefwerk van ons land, de manier waarop we onze democratie organiseren?

In dit boek geef ik u mijn visie op en mijn analyse van de vragen die vandaag het debat beheersen. Over participatie, politiek talent, spartelende overheidsdiensten en de strijd tussen ideologie en steekvlampolitiek. Een kritisch maar hoopvol betoog over wat er fout loopt in dit land en waarom partijen opnieuw moeten inzetten op het algemeen belang. Een appel aan allen om de hoop niet op te geven en de rug te rechte. Maar uw mening, die zult u finaal zelf moeten vormen. U zult ze nodig hebben in het stemhokje.

Een bekentenis

Laat me beginnen met een bekentenis. Nog niet zo lang geleden was ik aanwezig op een bijeenkomst van VOKA, het Vlaams netwerk van ondernemingen. Naar gewoonte werd er een stemtest onder de aanwezigen georganiseerd. Net als iedereen haalde ik mijn mobiele telefoon tevoorschijn, zocht de pagina waar je moest stemmen, maakte aanstalten om een keuze te maken ... en ik blokkeerde. De partijnamen dansten voor mijn ogen. Met de beste wil ter wereld kon ik geen keuze maken. Geen enkele partij kon me overtuigen. De seconden tikten weg en op de valreep deed ik iets dat ik nooit eerder deed: ik stemde blanco. En samen met mij deed een tiende van de aanwezigen hetzelfde. Lezers van boeken over politiek, zoals dit boek, hebben vaak een uitgesproken mening. Voor hen komen doorgaans slechts één of hooguit twee partijen in aanmerking voor hun stem. Zoals de stamgast die op café al jaren hetzelfde bestelt.

Dat is niet zo bij de rest van de bevolking. Het aantal partijen waarvoor een kiezer zich kan voorstellen om te stemmen bedraagt gemiddeld meer dan drie. Wanneer zij plaatsnemen in een café wegen ze een biertje af tegen een prosecco of een koffie tegen een latte macchiato. Ondanks de antipolitieke gevoelens die vandaag leven, blijft dat aantal overeind. Maar vandaag worden vaker negatieve keuzes gemaakt. Wie lust ik niet? Voor wie wil ik vooral níét

stemmen? Het aanbod van onze politieke partijen heeft iets van een Sovjetwinkel ten tijde van het communisme: er liggen vooral producten die niemand wil. En de producten waar iedereen naar op zoek is, zijn nooit in voorraad.

Het huidige politieke landschap beantwoordt niet meer aan de vraag van de kiezer van vandaag. Als men in juni aan de stembrief een vakje zou toevoegen met ‘stuur ze allemaal naar huis en vervang ze door nieuwe’, dan zou dat vakje weleens een algemene meerderheid kunnen scoren. Dat de kiezer bij momenten het politieke toneel zat is, is van alle tijden en van alle culturen.

Wat nieuw is vandaag, is dat ook de politici op het podium zich afvragen waarmee ze bezig zijn. Het onvermogen regeert en de politieke protagonist heeft het gevoel dat alles vastzit, dat niets beweegt en niets nog hervormd kan worden. De politieke klasse voelt zich collectief afgewezen, misbegrepen en beschimpt door de kiezer. Dat verlamt hen. Maar is dat niet ook een van de redenen waarom hervormen alsmaar moeilijke lukt? Dat de politiek als middel om de samenleving vorm te geven voor de bange politicus veranderd is in een doelstelling? Het gaat nu over het overleven van de eigen partij en van het eigen inkomen. En de kiezer voelt dat.

**HET HUIDIGE
POLITIEKE LANDSCHAP
BEANTWOORDT NIET
MEER AAN DE VRAAG
VAN DE KIEZER.**

De kiezer is onvoorspelbaar

Iedere verkiezing heeft haar verrassing. Voorspellingen komen zelden uit, tenzij ze zo algemeen zijn als horoscopen. Na iedere verkiezing is de zin 'dat de opiniepeilers er weer naast zaten' een van de meest gehoorde. Dat klopt niet, want opiniepeilingen voorspellen wat de helft van de kiezers gaat doen: de burgers die op dat ogenblik hun keuze al gemaakt hebben. Daarom zijn exitpolls, de bevraging van kiezers die het kieslokaal verlaten, wel zeer betrouwbaar. De knoop is dan doorgehakt. Opiniepeilingen kunnen de uitslag niet voorspellen, omdat verkiezingen gewonnen of verloren worden bij de veertig procent kiezers die pas tijdens de laatste weken van de campagne de knoop doorhakken.

Een van de meest gedegen verkiezingsonderzoeken bij iedere verkiezing, is dat van professor Marc Swyngedouw. Veel zal u in de pers nochtans niet lezen over zijn onderzoek, want de resultaten worden zo grondig geanalyseerd dat ze pas jaren na de verkiezingen voorhanden zijn. In 2022 verscheen zijn analyse van de verkiezingen van 2019. Daaruit bleek dat bij de start van die verkiezingen nog niet de helft van de kiezers (45,3 procent) had uitgemaakt voor wie ze op de verkiezingsdag gingen stemmen. Bij de start van de campagne zat men pas lichtjes over de helft. De rest maakte zijn keuze tijdens de laatste campagnemaanden. Eén op de

tien kiezers besliste zelfs pas de dag van de verkiezingen zelf welk bolletje gekleurd zou worden. Opvallend: een ruime meerderheid van wie blanco of ongeldig stemde, wist dat al nog voor de campagne begonnen was.

Uit de cijfers kun je opmaken wie een geslaagde campagne voerde en wie de boot inging. Het Vlaams Belang en vooral cd&v slaagden er die laatste dagen in om stevig te demarreren, terwijl Open Vld, Groen en vooral de N-VA het in de slotmomenten lieten afweten.

Een mens met een minimum aan hersencellen vraagt zich dan af waarom partijen zoveel geld verspillen aan dure precampagnes. En aan digitale campagnes buiten verkiezingstijd? De kiezer moet je natuurlijk kennen alvorens hij jou of je partij in overweging kan nemen. De vraag is of je die bekendheid vergaart op Facebook of in het halfrond, waar beleid gemaakt wordt of oppositie gevoerd. Precampagnes kun je vergelijken met geld uitstrooien over de Noordzee vanuit een roeibootje en hopen dat er kiezers uit het water aan boord springen. Dat er toch zoveel geld aan verspild wordt is een van de vele onzalige bijwerkingen van de erbarmelijke wet op de campagne- en partijfinanciering. Door de beperkingen uit die wet wordt er buiten de sperperiode massaal geld gesmeten naar sociale media en andere campagnes.

**VERKIEZINGEN WORDEN
BEPaald DOOR DE
VEERTIG PROCENT
KIEZERS DIE PAS DE
LAATSTE WEKEN VAN DE
CAMPAGNE DE KNOOP
DOORHAKKEN.**

Als meer dan de helft van de kiezers pas tijdens de laatste campagneweken een beslissing neemt, hoef je geen geboren statisticus zijn om te beseffen dat een opiniepeiling er per definitie naast móét zitten. Toch wordt jaar in, jaar

uit ieder procentpunt verschuiving gepresenteerd als een opzienbarend feit. En als alle partijvoorzitters reageren op die virtuele realiteit, wordt zo'n peiling ook een politiek feit. Wie zich herstelt, klopt zich op de borst. Wie achteruitgaat, monkelt 'dat het maar een peiling is'.

Zijn die miljoenen kiezers die pas tijdens de campagne een keuze maken, politiek onbekwaam? Moet er een examen komen om uit te maken of zo'n kiezer wel rijp is om zijn stem uit te brengen? Absoluut niet. Je hoeft ook niet te weten wat er onder een motorkap zit of autotijdschriften te verslinden om een wagen te kopen. Vraag aan iemand wat zijn volgende automerk wordt, en hij noemt wellicht het merk waarmee hij op dat ogenblik rijdt. Behalve de autorijder die zéér misnoegd is over zijn eerdere aankoop, of zo verzet is op blinkende bolides dat hij iedere maand op een nieuw model verliefd wordt. Maar wanneer voor de gewone autorijder het moment komt dat zijn auto vervangen moet worden, begint die rond te kijken welke modellen er nog zoal rondrijden. Hij vraagt raad aan familie en vrienden, bezoekt misschien het Autosalon of enkele showrooms en begint actief te vergelijken. Net zoals de kiezer dat doet in die laatste weken voor de verkiezingen.

Verkiezingen voorspellen kunnen we dus vergeten. Er zijn waarschijnlijkheid maar geen zekerheden. Zou het trouwens niet arrogant zijn om te denken dat je de stem van meer dan de helft van de kiezers, die dan nog geen keuze gemaakt hebben, kunt voorspellen?

Eén voorspelling durf ik wél te maken, en dat is hoe de volgende regering er zal uitzien. Of nog beter, hoe de

volgende regeringen – meervoud – er zullen uitzien. Je neemt daarvoor de federale Vivaldi-regering en je neemt de Vlaamse regering van Jan Jambon, die doe je in een blender, even goed mixen, en wat daar uitkomt, zo zullen de volgende federale regering en de volgende Vlaamse regering er ongeveer uitzien: van een ongedefinieerde kleur, met hier en daar een herkenbaar ingrediënt, maar ook weer met zoveel onsmakelijke brokken die we echt liever niet meer opnieuw in ons bord gezien hadden.

De reden voor die ‘soep’ ligt bij het hoge percentage kiezers dat vandaag de voorkeur geeft aan de zogenaamde ‘antisysteempartijen’, zoals het Vlaams Belang en de PVDA. Antisysteempartijen zijn van alle tijden, met het verschil dat in het verleden meestal een van de traditionele stromingen die rol voor haar rekening nam. Rond de eeuwwisseling werd je met de nek aangekeken als je zei dat je voor de socialisten zou stemmen, nog meer dan als je vandaag zegt dat je voor het Vlaams Belang of de PVDA zult stemmen. Wie zelfs maar een socialistische stem overwoog werd vanaf de kansel zelfs gewaarschuwd voor een enkeltje richting vagevuur en verdoemenis.

**PARTIJEN PROBEREN
IEDER KLEIN
VERSCHILLETJE TUSSEN
DE COALITIEPARTNERS
EXTREEM TE
BENADRUKKEN.**

Doorgaans kunnen antisysteempartijen een klein derde van de kiezers bekoren. Wanneer die partijen samen meer scoren, blijven er maar twee opties over: ofwel wordt er door een andere partij samengewerkt met zo’n antisysteempartij. Ofwel zijn alle resterende partijen gedoemd om samen te werken in regeringen waar iedereen sloten water bij de wijn moet doen. De kiezer van vandaag vindt

**PARTIJEN DOEN HUN
STINKENDE BEST OM
TE VERMIJDEN DAT EEN
ANDERE PARTIJ SCOORT
OP HUN DOMEIN.**

dat die verdunde wijn wel heel sterk op de soep lijkt die ik hierboven beschreef: een grijze smurrie met onsmakelijke brokken. Dat weten de partijen zelf ook, en daarom proberen ze ieder klein verschilletje tussen de coalitiepartners extreem te benadrukken. Ze zwaaien met cadeautjes of verbinden hun lot aan een bepaalde beroepsgroep of bevolkingsgroep. En ze doen vooral hun stinkende best om te vermijden dat een andere partij scoort op hun domein. En omdat de collectieve ideologische verdwazing ertoe geleid heeft dat elke partij vandaag iedere morzel grond als haar domein ziet, worden we voortdurend getrakteerd op afbraakvoetbal. Dat is de reden voor de politieke deconfiture waar ons land vandaag doorheen waadt.

Waarom niet met het Vlaams Belang?

Zo komen we naadloos aan bij de vraag die als een schaduw over de volgende verkiezingen hangt: waarom niet met het Vlaams Belang? Wanneer mogen zij eens meedoen? Een van de meest opvallende momenten tijdens de verkiezingsnacht van 2019 waren de beelden vanuit het N-VA-hoofdkwartier, waar voorzitter Bart De Wever, Jan Jambon, Theo Francken en enkele getrouwen de verkiezingsuitzending volgden. Hoewel de N-VA pluimen liet in het tempo van een kalkoen met Kerstmis, kon het eigen zetelverlies het humeur van de aanwezigen niet bederven. Men was er namelijk getuige van hoe de partijen die in de federale regering waren blijven zitten nadat de N-VA met veel gedruis wegens het Marrakech-pact vertrokken was, allemaal met dikke rode cijfers schreven. Het Vlaams Belang was de grote winnaar. Het ontlokte een met rode koontjes getooide Theo Francken de opvallende woorden: ‘Samen een meerderheid!’ Waarna de volwassenen in de kamer, zich bewust van de aanwezige camera’s, met een opvallende ‘Ssssst!’ Franckens enthousiasme temperden.

Uiteindelijk zat die meerderheid er in 2019 toch niet in. Men had samen geen meerderheid. Bart De Wever voerde een uitgebreide paringsdans op met het Vlaams Belang, om na het verstommen van de muziek vast te stellen dat er geen derde partij was die de twee v-partijen aan een

meerderheid wilde helpen. Het lijkt er echter op dat die meerderheid voor de v-partijen bij de volgende verkiezingen binnen handbereik ligt. Zit deze keer een coalitie tussen de N-VA en het Vlaams Belang er wel in? Als het Vlaams Belang de grootste partij van Vlaanderen wordt, is het aan hen om de dans te openen en zal de eerste uitnodiging bij de N-VA op de mat vallen. Zou het er deze keer van komen? Kan het Vlaams Belang bewijzen wat ze in een regering kan doen? Ik denk het niet.

**EEN MEERDERHEID VAN
DE N-VA EN HET VLAAMS
BELANG IS REALISTISCH.
MAAR WAT KOOPT DIE
COALITIE DAARVOOR?**

Stel dat die coalitie van het Vlaams Belang en de N-VA er wel komt? In alle commentaren en analyses ziet men vaak over het hoofd dat deze twee partijen enkel een meerderheid kunnen vormen voor een Vlaamse regering, maar nooit aan een meerderheid komen voor een federale regering. Geen van beide heeft een Franstalige tegenhanger. De v-partijen komen op federaal vlak zelfs met de meest extreme Vlaamse verkiezingsoverwinning niet in de buurt van een federale meerderheid. Een coalitie van de N-VA en het Vlaams Belang voor een Vlaamse regering is wel realistisch. Een paar procent minder dan de helft is voldoende voor een Vlaamse meerderheid.

Maar wat koopt die coalitie daarvoor wanneer de slingers en confetti verdwenen zijn? Het Vlaamse volkslied verplichten op school? Verkeersborden in geel en zwart schilderen? Samen wat cultuurmakers jennen? De Vlaamse taal als voorwaarde om een sociale woning te krijgen? Of wacht even, dat laatste heeft de Vlaamse regering al doorgevoerd, zonder het Vlaams Belang in haar rangen.

Echt verschil maken in de communautaire thema's die voor zo'n coalitie het belangrijkste zijn, is zo goed als onmogelijk omdat die bevoegdheden zich op federaal niveau bevinden. Wat resteert is een regering die vooral klaagt en jengelt over de bevoegdheden die ze níét heeft, omdat die federaal of Europees zijn. Een interessante vraag is welk verschil een coalitie van het Vlaams Belang en de N-VA op het vlak van zorg, onderwijs of economie zou maken. Dat laatste domein kan al voor vuurwerk zorgen, want waar de N-VA economisch de liberaal-rechtse kaart trekt, omarmt het Vlaams Belang economisch vooral een visie die zich eerder ter linkerzijde bevindt. Bepaalde ferme standpunten, zoals maatregelen tegen 'te linkse' leerkrachten, maken dan weer geen kans om de juridische toets te doorstaan.

Samengevat: kan een Vlaamse regering van het Vlaams Belang en de N-VA dus niet zo'n ingrijpend andere koers rijden dan de huidige Vlaamse regering, behalve als beide partijen eenzijdig de onafhankelijkheid willen uitroepen? Maar ook daarvoor is het federaal parlement bevoegd, zelfs met een tweederdemeerderheid. Onafhankelijkheidsbewegingen in Schotland, Padanië of Catalonië hebben ondervonden dat in Europa de legale route de enige realistische weg naar onafhankelijkheid is. Catalonië beseftte dat pas na een eenzijdig referendum, waarbij hun aanvoeders de cel invlogen, beschuldigd werden van landverraad en hun leider Carlos Puigdemont sindsdien hier in ballingschap leeft en iedere dag Brusselse wafels kan eten. Geen land, en al helemaal geen Europees land, zou zo'n eenzijdige onafhankelijkheidsuitroeping erkennen. Door onze ingewikkelde en van talloze grendels voorziene